

Υποδοχή - Λάθος θέσεις

1. Το τυπικό μέρος

Σύμφωνα με τον κανονισμό, για τις θέσεις των παικτών μέσα στο γήπεδο κατά τη στιγμή του σερβίς ισχύουν τα εξής:

7.4. ΘΕΣΕΙΣ

Την στιγμή που η μπάλα χτυπιέται από τον αθλητή που σερβίρει, κάθε ομάδα πρέπει να βρίσκεται μέσα στο δικό της γήπεδο και στη σειρά περιστροφής (εκτός του αθλητή που σερβίρει).

7.4.1. Οι θέσεις των αθλητών είναι αριθμημένες ως εξής:

7.4.1.1. Οι τρεις αθλητές κατά μήκος του φιλέ είναι οι αθλητές της μπροστινής γραμμής και καταλαμβάνουν τις θέσεις 4 (μπροστά-αριστερά), 3 (μπροστά-κέντρο) και 2 (μπροστά-δεξιά).

7.4.1.2. Οι άλλοι τρεις είναι οι αθλητές της πίσω γραμμής καταλαμβάνοντας τις θέσεις 5 (πίσω-αριστερά), 6 (πίσω-κέντρο) και 1 (πίσω-δεξιά).

7.4.2. Καθορισμός θέσεων μεταξύ αθλητών

7.4.2.1. κάθε αθλητής της πίσω γραμμής πρέπει να βρίσκεται σε απόσταση από το φιλέ μεγαλύτερη του αντίστοιχου αθλητή της μπροστινής γραμμής

7.4.2.2. Οι αθλητές της μπροστινής γραμμής και της πίσω γραμμής, αντίστοιχα, θα πρέπει να είναι τοποθετημένοι πλάγιως σύμφωνα με τη σειρά που υποδεικνύεται στον Κανόνα 7.4.1.

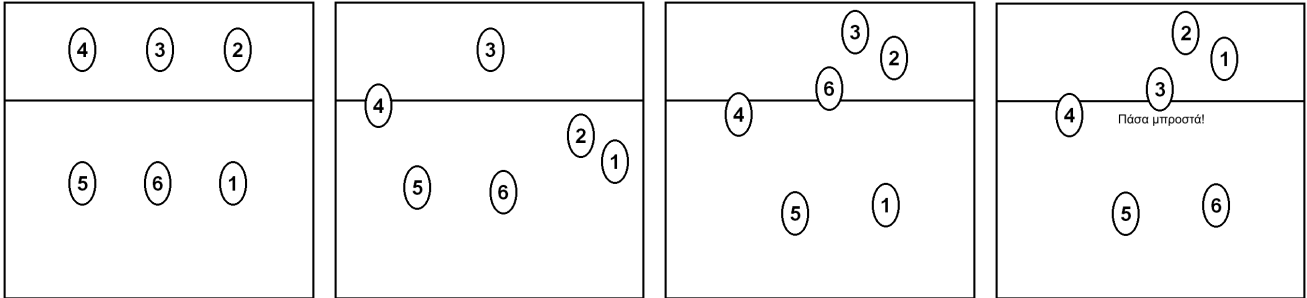
7.4.3. Οι θέσεις των αθλητών καθορίζονται και ελέγχονται βάσει της επαφής των πελμάτων τους με το δάπεδο:

7.4.3.1. κάθε αθλητής της μπροστινής γραμμής πρέπει να έχει ένα τουλάχιστον μέρος του πέλματός του/της πιο κοντά προς την κεντρική γραμμή από το πέλαμα του αντίστοιχου αθλητή της πίσω γραμμής

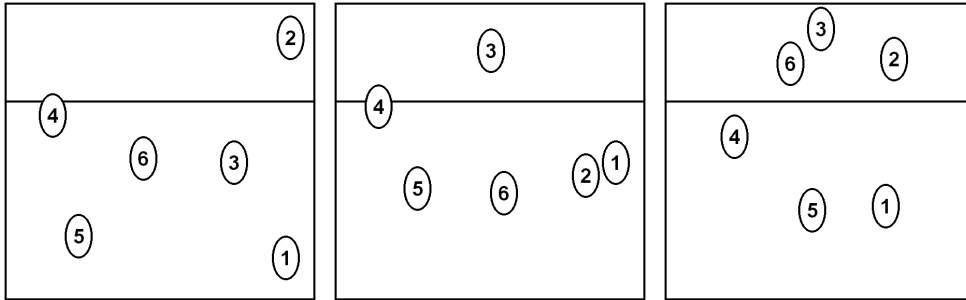
7.4.3.2. κάθε δεξιός (αριστερός) πλάγιος αθλητής πρέπει να έχει τουλάχιστον μέρος του πέλματός του/της πιο κοντά προς τη δεξιά (αριστερή) πλάγια γραμμή από το πέλαμα του κεντρικού αθλητή της σειράς του.

7.4.4. Μετά το κτύπημα του σερβίς, οι αθλητές μπορούν να κινούνται και να καταλαμβάνουν οποιαδήποτε θέση του γηπέδου τους και της ελεύθερης ζώνης.

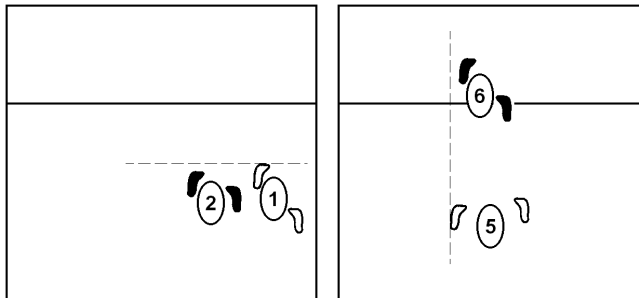
Έτσι, όλες οι παρακάτω θέσεις είναι σωστές:

Για να έχουμε λάθος θέσεις, πρέπει να υπάρχει παράβαση μεταξύ δυο συγκεκριμένων παικτών, για παράδειγμα, ο παίκτης στη θέση 6 να βρίσκεται πιο μπροστά από τον παίκτη στη θέση 3, ή ο παίκτης στη θέση 6 να βρίσκεται πιο αριστερά από τον παίκτη στη θέση 5. Η σχετική θέση μεταξύ παικτών που δεν γειτονεύουν οριζόντια ή κάθετα, π.χ. μεταξύ των 3 και 5 ή μεταξύ των 2 και 6, δεν έχει καμιά σημασία. Οι παρακάτω θέσεις είναι λάθος (γιατί):

Για τον καθορισμό των θέσεων των παικτών, το μόνο που λαμβάνουμε υπόψη είναι η θέση των πελμάτων τη στιγμή που ακούμε το χτύπημα της μπάλας στο σερβίς. Στα παρακάτω παραδείγματα, ο παίκτης στη θέση 1 είναι λάθος σε σχέση με τον παίκτη στη θέση 2, ενώ ο παίκτης στη θέση 6 είναι σωστά σε σχέση με τον παίκτη στη θέση 5.

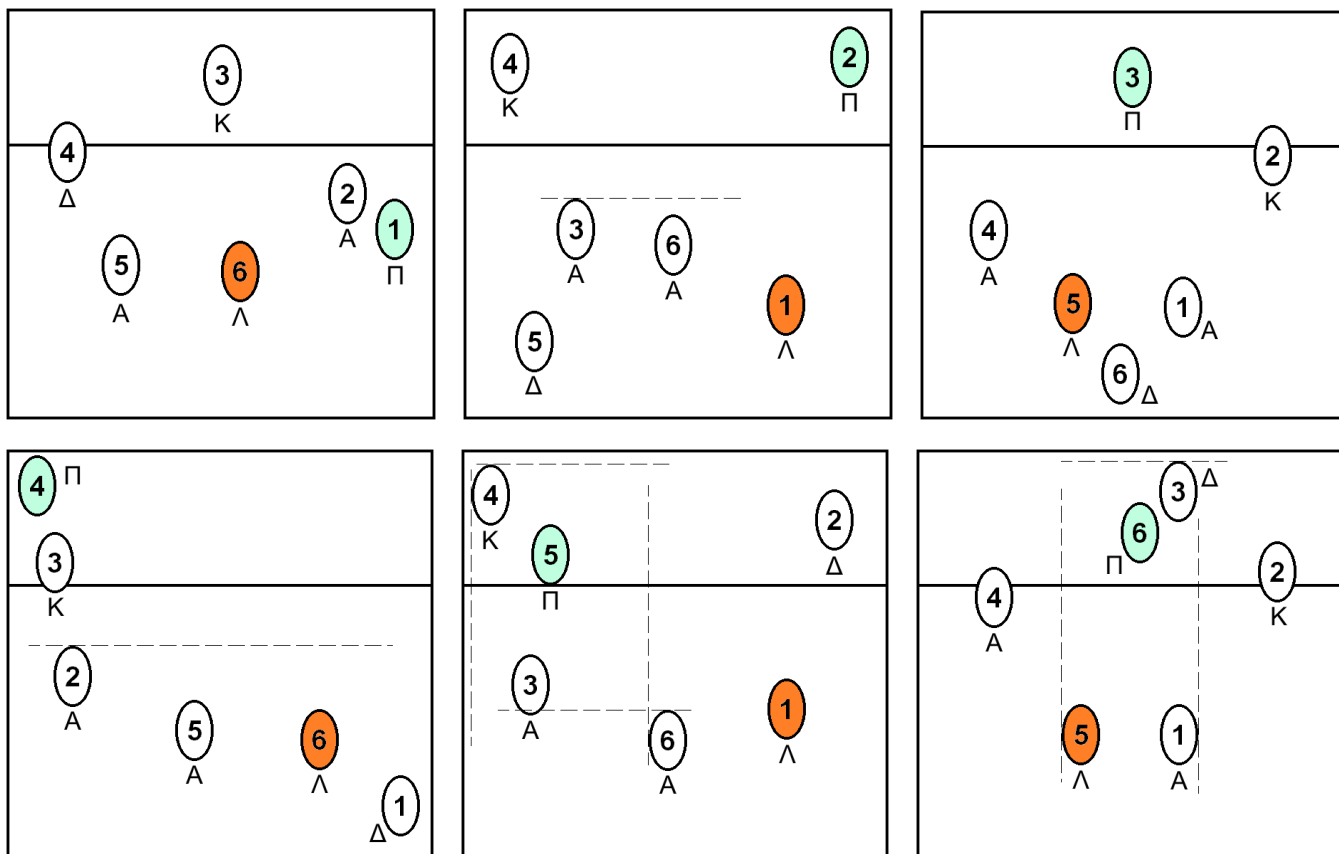

Ο κανονισμός ελέγχει τις θέσεις με βάση τη μικρότερη απόσταση του κοντινότερου πέλματος προς την κεντρική ή την πλάγια γραμμή. Έτσι, δεν έχει σημασία η θέση του δεύτερου (πιο μακρινού) πέλματος των αθλητών.

Αν κάποιο πόδι ενός παίκτη βρεθεί στον αέρα τη στιγμή του σερβίς, λαμβάνεται υπόψη το τελευταίο του πάτημα πριν από τη στιγμή αυτή.

2. Οι συνηθισμένες τοποθετήσεις

Οι πιο συνηθισμένες τοποθετήσεις των ομάδων ανάλογα με τη θέση του πασαδόρου είναι οι εξής:

Οι αριθμοί δείχνουν τη θέση στην οποία παίζει κάθε στιγμή ο παίκτης και όχι τον αριθμό της φανέλας.

Με διαφορετικό χρώμα είναι ο πασαδόρος (πράσινο) και το λίμπερο (πορτοκαλί).

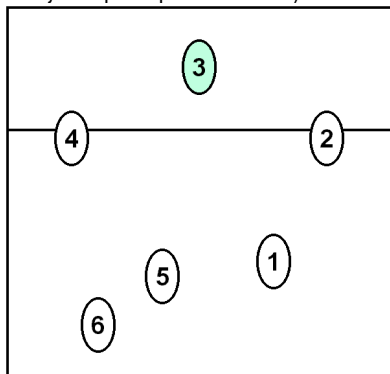
Οι διακεκομμένες γραμμές δείχνουν τα όρια στα οποία μπορούν να μετακινηθούν οι επίμαχοι παίκτες σε κάθε τοποθέτηση για να μη γίνουν λάθος θέσεις.

Τα αρχικά Π, Δ, Α, Κ, Λ, δείχνουν την ειδικότητα των παικτών (πάσα, διαγώνιος, ακραίος, κεντρικός, λίμπερο).

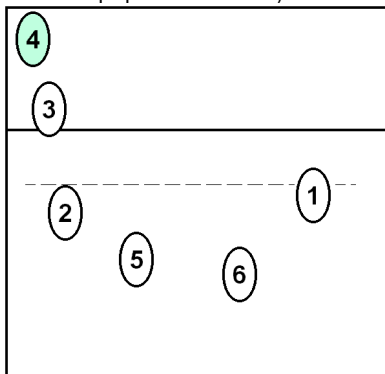
Οι θέσεις αυτές, καθώς επίσης οι πιο συνηθισμένες παραλλαγές τους και οι συχνότερες λάθος θέσεις, παρουσιάζονται στο βίντεο που συνοδεύει αυτή τη θεωρία.

3. Οι συνηθισμένες λάθος θέσεις

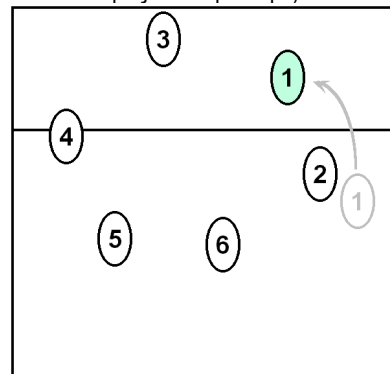
Κάποιος παίκτης είναι σε άλλη θέση από αυτήν που πρέπει (π.χ. αυτός που παίζει στη θέση 6 είναι στο 5).

Κάποιος παίκτης πατάει λάθος σε σχέση με τον γειτονικό του (π.χ. το 1 είναι πιο μπροστά από το 2).

Κάποιος παίκτης φεύγει πριν από το χτύπημα της μπάλας στο σερβίς (π.χ. ο πασαδόρος από τη θέση 1).

Φυσικά τίποτε δεν εμποδίζει τους παίκτες να μπερδευτούν μεταξύ τους και π.χ. να αλλάξουν περιστροφή χωρίς να πρέπει, οπότε, αν και η εικόνα των θέσεων είναι σωστή, η ομάδα είναι τοποθετημένη μια θέση λάθος, π.χ. με τον πασαδόρο στο 2 ενώ θα έπρεπε να είναι στο 3 (και η υπόλοιπη εξάδα αντίστοιχα).

Επίσης δεν πρέπει να παραβλέπουμε τις λάθος θέσεις όπου κάποιος παίκτης πατάει έξω από το γήπεδο, ή το λίμπερο δεν βγαίνει και συνεχίζει να παίζει στο 4, ή το λίμπερο βγαίνει και ξαναπαίει χωρίς να έχει παιχτεί φάση, ή ο κεντρικός που έχει βγει με αλλαγή ξεχνιέται και επιστρέφει αυτός στη θέση του λίμπερο αντί για τον αναπληρωματικό (χωρίς να κλείσει η αλλαγή), κτλ.

4. Διαιτητική τακτική

Οι λάθος θέσεις είναι ένα επικίνδυνο και ιδιόμορφο σφύριγμα, για τους εξής λόγους:

1. Αν ο διαιτητής έχει κρίνει λάθος, αυτό μπορεί να αποδειχτεί.
2. Μια ομάδα δεν κάνει εύκολα για δεύτερη φορά τις ίδιες λάθος θέσεις, αν αυτές έχουν σφυριχτεί.

Έτσι προκύπτουν οι εξής άγραφοι κανόνες για τον Β' διαιτητή (ή τον Α' αν δεν υπάρχει Β'):

1. Αν έχει αμφιβολία για τις λάθος θέσεις που νομίζει ότι είδε, καλύτερα να συμβουλευτεί το χαρτάκι περιστροφής και να μη βιαστεί να σφυρίξει.
2. Για να σφυρίξει λάθος θέσεις θα πρέπει να έχει ήδη έτοιμη τη σαφή απάντηση (π.χ. «ο παίκτης αριθμός 7 βρίσκεται στη θέση 6 και ήταν αριστερά από το λίμπερο που βρίσκεται στη θέση 5») που θα δώσει στον αρχηγό της ομάδας που υποδέχεται αν αυτός ζητήσει εξηγήσεις. Ο προπονητής της ομάδας που βρίσκεται σε δύσκολη θέση, ακόμη και αν το σφύριγμα είναι σωστό, έχει μόνο κέρδος να διακόψει τον ρυθμό του παιχνιδιού κερδίζοντας ένα «δωρεάν» τάιμ-αουτ.
3. Επειδή σπάνια επαναλαμβάνονται λάθος θέσεις που έχουν σφυριχτεί, είναι καλό το σφύριγμα να γίνει όσο το δυνατόν νωρίτερα και όχι π.χ. στο 13-14 του 5^{ου} σετ. Αν ο διαιτητής «αφήσει» ένα σφύριγμα στην αρχή του σετ είναι πολύ πιθανό να το ξαναβρεί μπροστά του στην ίδια περιστροφή στο τέλος του σετ.

Κάτι που μπορεί να φαίνεται αθώο, π.χ. η πάσα φεύγει νωρίς από το 1 ή το 4, μπορεί να είναι σοβαρό θέμα τακτικής, καθώς πηγαίνει περπατώντας αντί να τρέχει και εξοικονομεί δυνάμεις. Επιτρέποντάς το, ιδίως αν η άλλη πάσα δεν το κάνει, αδικούμε την αντίπαλη ομάδα. Δεν πρέπει να υποτιμούμε την τακτική των προπονητών. Η μόνη ορθή στάση μας είναι να δείξουμε από νωρίς ότι ξέρουμε από θέσεις.

Υπάρχει και το θέμα των ομάδων που κάνουν συνεχώς (ή πολύ συχνά) λάθος θέσεις. Είναι το ίδιο πρόβλημα με το πιαστό, το φιλέ, το πολύ φιλό μπλοκ-άουτ, που γίνονται πολύ συχνά, ιδίως σε ηλικιακά πρωταθλήματα.

1. Πρέπει να διακρίνουμε τη λεπτή γραμμή ανάμεσα στο να είμαστε τυπικοί και στο να μην αφήνουμε τις ομάδες να παίξουν. Δεν έχει νόημα να σφυρίξουμε 30 φορές λάθος θέσεις σε έναν αγώνα. Από την άλλη πλευρά όμως, δεν πρέπει να αφήσουμε κάποια ομάδα να αποκτήσει πλεονέκτημα με αυτό τον τρόπο (π.χ. δίνοντας όλες τις υποδοχές στην καλή παίκτρια – ας το κάνει αλλά με σωστές θέσεις). Είναι πραγματικά πολύ λεπτή γραμμή.
2. Πρέπει τα κριτήριά μας να είναι εξίσου αυστηρά ή χαλαρά και για τις δυο ομάδες.
3. Πρέπει να μην ξεπεράσουμε το όριο, όπου κάτι που εμείς είδαμε με βεβαιότητα το έχουν χάσει οι περισσότεροι παίκτες/θεατές, και είναι εύκολο να πιστέψουν ότι επινοήσαμε το σφύριγμα, με απρόβλεπτες συνέπειες για την ψυχολογία τους.

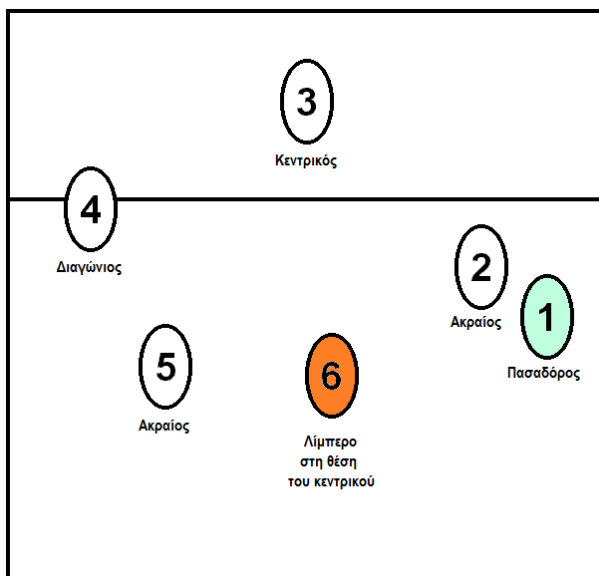
Οι ακραίες περιπτώσεις, όπως το λίμπερο που ξαναμπαίνει χωρίς να παιχτεί φάση, ή η αλλαγή του κεντρικού που δεν κλείνει, κτλ., συμβαίνουν πολύ σπάνια αλλά μπορούν να μας εκθέσουν σε μεγάλο βαθμό αν μας ξεφύγουν. Έτσι, πρέπει να είμαστε σε θέση να αναγνωρίζουμε τους παίκτες και όχι μόνο τις θέσεις. Για παράδειγμα πρέπει να έχουμε «σταμπάρι» πάσα και διαγώνιο, όπως επίσης τους κεντρικούς που παίζουν διαγώνια με το λίμπερο, κτλ. Σε αυτό μας βοηθά η γνώση των ρόλων των παικτών, και η κατανόηση των βασικών τοποθετήσεων.

5. Τεχνικές αναγνώρισης των θέσεων

Ο διαιτητής πρέπει να μπορεί κάθε στιγμή να ελέγξει τις θέσεις και των δυο ομάδων.

Αν περιοριστεί στην απομνημόνευση των αριθμών των παικτών δεν έχει καμία τύχη, ιδιαίτερα αν ο αγώνας είναι απαιτητικός, ή αν οι ομάδες δεν είναι τόσο ώριμες και οι παίκτες χάνουν τις θέσεις τους, ή αν οι προπονητές πειραματίζονται αλλάζοντας παίκτες ή/και ρόλους. Έτσι, θα πρέπει να έχει τις βασικές γνώσεις για τις θέσεις των παικτών από τεχνική άποψη ώστε να μπορεί με μια ματιά να επιβεβαιώσει τη σειρά περιστροφής ή να αναγνωρίσει σφάλματα.

Οι παίκτες μιας ομάδας βόλεϊ έχουν τους εξής ρόλους/ειδικότητες: Πασαδόρος, Διαγώνιος, Ακραίος, Κεντρικός, Λίμπερο. Από την προθέρμανση των ομάδων μπορούμε να έχουμε αναγνωρίσει τους πασαδόρους και φυσικά τα λίμπερο.

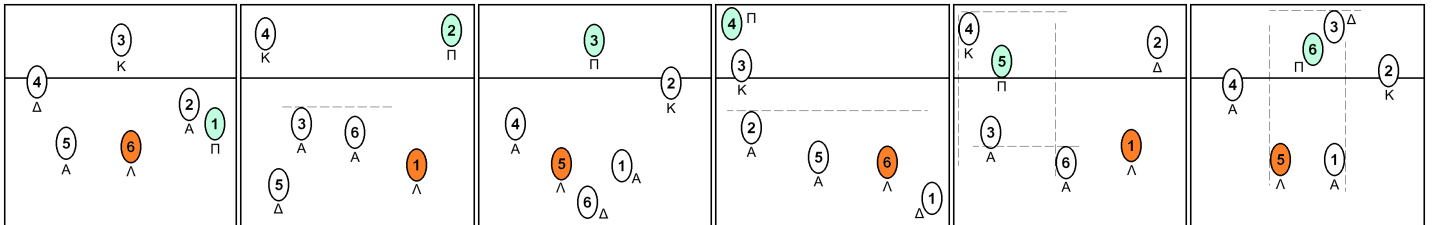
Οι κεντρικοί είναι αυτοί που δεν συμμετέχουν στην υποδοχή, συνήθως είναι οι ψηλότεροι, και όταν είναι στην πίσω ζώνη δίνουν τη θέση τους στο λίμπερο. Πασαδόρος και διαγώνιος παίζουν σε διαγώνιες μεταξύ τους θέσεις (δηλαδή με 3 θέσεις διαφορά), οι δυο ακραίοι παίζουν σε διαγώνιες θέσεις και οι δυο κεντρικοί επίσης. Ο διαγώνιος είναι αυτός που όταν παίζει πίσω μπορεί να καρφώσει από το 1 ενώ ο ακραίος από το 6.

Πρέπει να γνωρίζουμε αν ο διαγώνιος συμμετέχει στην υποδοχή, γιατί τότε αλλάζουν οι τοποθετήσεις.

Αριστερά φαίνεται η πιο συνηθισμένη αρχική περιστροφή μιας ομάδας στην υποδοχή. Στις θέσεις 1–2–3 έχουμε Π–Α–Κ (πάσα–ακραίος–κεντρικός).

Ακόμη και αν ο πασαδόρος ξεκινά από άλλη θέση (π.χ. από το 2 για να σερβίρει μετά), αν τον ακολουθεί ακραίος και μετά κεντρικός, πρόκειται για την ίδια σειρά.

Στη διάταξη αυτή, τα σχεδιαγράμματα της υποδοχής με την προσθήκη λίμπερο είναι πολύ χαρακτηριστικά και είναι αυτά που είδαμε στην προηγούμενη σελίδα και συνοπτικά εικονίζονται παρακάτω.

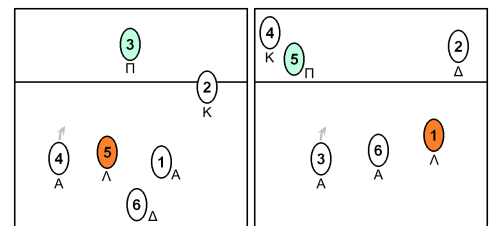
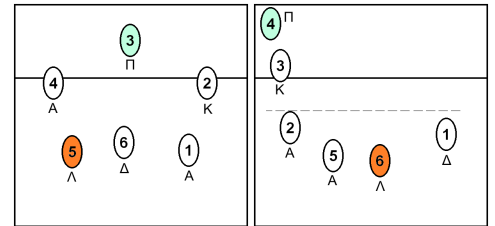

Το λίμπερο είναι στη θέση ενός από τους κεντρικούς (και διαγώνια με τον άλλο). Αν οι θέσεις είναι Π–Α–Κ, το λίμπερο είναι πάντα μια θέση πριν τον πασαδόρο (ή τον διαγώνιο). Στην υποδοχή συμμετέχουν κατά κανόνα το λίμπερο και ένας ή δυο ακραίοι. Ο κεντρικός κρύβεται κοντά στο φιλέ ή πίσω από κάποιον υποδοχέα.

Αν ο διαγώνιος συμμετέχει στην υποδοχή, αλλάζουν κυρίως οι θέσεις όταν ο πασαδόρος είναι στο 3 και στο 4, όπως φαίνεται στα σχεδιαγράμματα δεξιά. Αν ο διαγώνιος είναι στο 1 βγαίνει πιο μπροστά και είναι πιθανό να περάσει τη διακεκομμένη γραμμή και να κάνει λάθος θέσεις με τον ακραίο στη θέση 2.

Στο γήπεδο υπάρχουν πάντοτε γραμμές του παρκέ, του τένις, κτλ., που μπορούν να μας βοηθήσουν να ελέγχουμε τις ευθυγραμμίσεις.

Σε καλές ομάδες είναι πιθανό ο ακραίος (π.χ. στο 4) να ξεκινά πιο πίσω από το λίμπερο (στο 5) αλλά μια στιγμή πριν το σερβίς να πατά το πόδι του μπροστά και να παίρνει σωστή θέση. Όμοια, ο ακραίος στο 3 με τον άλλο ακραίο στο 6.

Αν μια ομάδα ξεκινήσει από διαφορετική διάταξη Π–Κ–Α οι θέσεις γίνονται συμμετρικές: στο 5 η πάσα βγαίνει όπως στο 1 αλλά από την άλλη πλευρά, κτλ. Αυτό είναι σπάνιο αλλά ως διαιτητές πρέπει να μπορούμε να το αναγνωρίσουμε. Στο βίντεο υπάρχουν αυτές οι θέσεις και τα αντίστοιχα σχεδιαγράμματα.

Είναι καλό πριν από την έναρξη του αγώνα, ή στις πρώτες 2-3 φάσεις, να έχουμε δει τις ειδικότητες των παικτών, και αν είναι δυνατό να τις έχουμε σημειώσει (τα αρχικά «Π» και «Κ» είναι αρκετά) στο χαρτάκι περιστροφής. Είναι καλό να ξέρουμε ποιοι καρφώνουν από πίσω και ποιοι παίρνουν υποδοχή. Ο προπονητής λειτουργεί με βάση αυτά.

Αν έχουμε ξαναπαίξει μια ομάδα μπορούμε να θυμόμαστε αυτές τις πληροφορίες. Σε μεγάλες κατηγορίες (π.χ. Α1, Α2) οι ομάδες είναι λίγες και οι παίκτες συγκεκριμένοι, οπότε οι πληροφορίες αυτές είναι γνωστές. Πριν παίξουμε έναν αγώνα μπορούμε να έχουμε δει τις ομάδες ζωντανά (ή στο YouTube, ή να ρωτήσουμε άλλο διαιτητή) και να ετοιμάσουμε τις σημειώσεις μας, ή να εντοπίσουμε τις παραλλαγές που χρησιμοποιούν. Οι προπονητές βλέπουν τις αντίπαλες ομάδες και ενημερώνονται για τα δικά μας «χούγια» (π.χ. ποιος βγάζει κάρτες, ποιος σφυρίζει πολλά πιαστά, κτλ.). Γιατί όχι και εμείς;

Μια άλλη χρήσιμη πληροφορία, που μπορεί να μας βγάλει από δύσκολη θέση αν κάποια ομάδα χάσει τις θέσεις της, είναι αν οι δυο πασαδόροι ξεκινούν από την ίδια θέση. Για παράδειγμα, στην αρχή του σετ μπορούμε να τσεκάρουμε και να θυμόμαστε ότι: «όταν σερβίρει η ομάδα Α οι δυο πασαδόροι είναι στην ίδια θέση». Αυτό σημαίνει επίσης πως όταν σερβίρει η ομάδα Β ο πασαδόρος της Β είναι μια θέση πιο μπροστά (επειδή μόλις έχει πάρει την αλλαγή) από τον πασαδόρο της Α. Έτσι, αν σερβίρει η ομάδα Β και ο πασαδόρος της Β είναι στο 4, ο πασαδόρος της Α θα πρέπει να βρίσκεται στο 5. Αν είναι κάπου αλλού, έχει πρόβλημα.

Και μια τελευταία σημείωση. Όλα τα παραπάνω είναι λογικές σκέψεις, που έχουν εφαρμογή στο 99% των περιπτώσεων, αλλά όχι δεσμευτικοί κανόνες για τον προπονητή. Για παράδειγμα, αν μια ομάδα έχει πρόβλημα σε μια υποδοχή, τίποτε δεν απαγορεύει στον προπονητή να βάλει το λίμπερο στη θέση του ακραίου (που έχει φάει 3 άσους) για να δοκιμάσει κάτι διαφορετικό. Αν εμείς γνωρίζουμε καλά τη γενική θεωρία, η εξαίρεση αυτή θα τραβήξει την προσοχή μας ώστε να κατανοήσουμε τι συμβαίνει και να μην έχουμε πρόβλημα.

6. Και τι κάνουμε αν δεν υπάρχει σημειωτής;

[Επαναλαμβάνω την πάγια θέση μου, ότι πρέπει να επανέλθουν οι Β' διαιτητές στους αγώνες όπου έχουν καταργηθεί, να καθιερωθούν σημειωτές στους αγώνες όπου δεν υπάρχουν, και μάλιστα, ανάλογα με τη δυσκολία των αγώνων, να χρησιμοποιούνται στα τοπικά επιπλέον διαιτητές (Β' διαιτητές, επόπτες, ακόμη και πέμπτος διαιτητής σε εξαιρετικά σημαντικούς αγώνες), άλλοτε αμισθί για εκπαίδευση ή τιμητικά, και άλλοτε με μια συμβολική αμοιβή. Η θέση μου αυτή δεν αλλάζει. Επειδή όμως πρέπει να αντιμετωπίσουμε την υπάρχουσα πραγματικότητα, θα προσπαθήσω να περιγράψω μια μέθοδο στην οποία έχω καταλήξει μετά από διάφορες δοκιμές, για την αξιόπιστη παρακολούθηση των θέσεων σε αγώνες, όπως κορασίδων Β, που γίνονται με το απλοποιημένο Φ/Α και χωρίς σημειωτή.]

Τα πιθανά προβλήματα στους αγώνες που γίνονται χωρίς σημειωτή είναι τα εξής:

1. Ο διαιτητής αδυνατεί να παρακολουθεί βασικά πράγματα, όπως η σειρά του σερβίς και οι αλλαγές των παικτών. Αυτό επιτείνεται από το γεγονός ότι συχνά χρησιμοποιούνται πολλοί αναπληρωματικοί και παίκτες που δεν γνωρίζουν καλά τις θέσεις ή τους κανονισμούς.
2. Οι πόντοι δεν γράφονται πουθενά και μπαίνουν στο ταμπλό από κάποια παιδάκια ή παράγοντες της μιας ομάδας, συνεπώς είναι εύκολο να γίνει λάθος από αμέλεια ή ακόμη και σκόπιμα.

Έτσι, ο διαιτητής πρέπει να έχει ένα τρόπο για να παρακολουθεί τις θέσεις και τους πόντους. Στη διάρκεια των προηγούμενων χρόνων έχω δοκιμάσει να παίξω χωρίς να σημειώνω τίποτα, να παίξω γράφοντας ένα κανονικό Φ/Α πάνω στη σκάλα, να σημειώνω τις σημαντικές πληροφορίες σε ένα λευκό χαρτί, ακόμη και να κρατάω ηλεκτρονικό Φ/Α σε notebook με ένα απλοποιημένο λογισμικό που ανέπτυξα για τον σκοπό αυτό.

Μετά από αρκετούς αγώνες κατέληξα στο συμπέρασμα ότι κάποιες μέθοδοι είναι υπερβολικές, καθώς απασχολούν και κουράζουν τον διαιτητή περισσότερο από όσο τον βοηθούν, επειδή συγχρόνως πρέπει να παρακολουθεί τον αγώνα και να σφυρίζει σωστά. Κάποιες άλλες είναι ανεπαρκείς, καθώς ο διαιτητής δεν μπορεί να συγκρατήσει όλες τις λεπτομέρειες και είναι εύκολο να εκτεθεί, π.χ. ξεχνώντας ότι το Νο 5 έχει μπει στη θέση του Νο 8 και αφήνοντας να κλείσει η αλλαγή με το Νο 12. Τελικά, η μέση λύση που βρήκα είναι να χρησιμοποιώ για σημειώσεις τα ίδια τα χαρτάκια περιστροφής, με τον απλό τρόπο που περιγράψω παρακάτω, με τη βοήθεια ενός υποθετικού σετ.

Αρχικά, μόλις πάρω και ελέγξω τα χαρτάκια, σημειώνω πάνω τους αριθμούς των αναπληρωματικών που έχουν δηλωθεί από κάθε ομάδα, ώστε αν ζητηθεί αλλαγή να γνωρίζω αν ο αριθμός είναι υπαρκτός. Στη συνέχεια σημειώνω δίπλα στις θέσεις περιστροφής τις ειδικότητες των παικτών (Π, Δ, Α, Κ). Αυτές είναι πιθανό να μην τις γνωρίζω προκαταβολικά, αλλά μπορώ να τις σημειώσω με την είσοδο του λίμπερο ή με τη λήξη των πρώτων 2-3 φάσεων.

Σύνθεση ομάδας Α: 1 2 4 5Π 6 7Π 9 10 12 13 15 18Λ
Σύνθεση ομάδας Β: 1 2 3Π 4 8Λ 9 10 11 14Π 15 16 17Λ

Σερβίρει η ομάδα Α. Οι αρχικές θέσεις είναι (Α: 7-9-13-2-10-1) και (Β: 3-15-4-14-9-2).

Ετοιμάζω τα χαρτάκια περιστροφής όπως φαίνεται δίπλα:

Τα γράμματα Π, Α, Κ, Δ, μέσα στα τετραγωνάκια σημαίνουν πάσα, ακραίος, κεντρικός, διαγώνιος (στην πράξη Π και Κ είναι αρκετά). Δεν τα γνωρίζω όλα πριν την έναρξη, αλλά ξεκαθάρισαν και τα συμπλήρωσα μετά τις πρώτες φάσεις, όταν είδα π.χ. σε ποια θέση μπήκε το λίμπερο και ποιοι συμμετείχαν στην υποδοχή.

Η ομάδα Β παίζει 4-2, δηλαδή με δυο πασαδόρους σε αντίθετες θέσεις. Επιβεβαιώνω ότι η σειρά περιστροφής για τις δυο ομάδες είναι Π-Α-Κ, ώστε να ξέρω τι είδους τοποθετήσεις να περιμένω (π.χ. όταν η πάσα παίζει στο 5 το λίμπερο πρέπει να είναι στο 1 - δείτε τα σχήματα στις προηγούμενες σελίδες).

Οι αριθμοί των αναπληρωματικών στο κάτω μέρος χρησιμεύουν για να μπορώ να ελέγξω αν υπάρχει το νούμερο όταν η ομάδα ζητήσει αλλαγή.

Η τελεία δίπλα στο Νο 7 της Α ομάδας σημαίνει ότι αυτός σερβίρει.

Όταν χάσει το σερβίς θα γράψω πάνω στην τελεία τους πόντους που έχει και θα «ανοίξω» με αντίστοιχη τελεία τον παίκτη που πρέπει να σερβίρει για την αντίπαλη ομάδα. Θα κλείσω σε τετραγωνάκι τους πόντους του πρώτου παίκτη που είχε σερβίρει από κάθε ομάδα, ώστε αν συμπληρωθεί μια πλήρης περιστροφή να γνωρίζω ποιος θα αρχίσει να σερβίρει για δεύτερη φορά.

- Ο αγώνας αρχίζει. Η ομάδα Α χάνει το σερβίς.
- Η ομάδα Β κερδίζει ένα πόντο και χάνει το σερβίς.
- Η ομάδα Α κερδίζει δυο πόντους και χάνει το σερβίς.
- Η ομάδα Β χάνει το σερβίς.

Στη δεύτερη εικόνα μπορώ να διαβάσω όλη αυτή την εξέλιξη και φαίνεται αμέσως ότι το σκορ είναι 4-3 και σερβίρει το Νο 13 της Α ομάδας. Αν μετρήσω κυκλικά από τον παίκτη αυτό, βρίσκω π.χ. ότι ο πασαδόρος είναι στη θέση 5. Το λίμπερο πρέπει να είναι έξω αφού σερβίρει ο κεντρικός.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ Β.Ο.Ρ. ΕΛΛΑΔΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		LIBERO
ΧΑΡΤΑΚΙ ΘΕΣΕΩΝ LINE-UP SHEET FICHE DE POSITIONS		18
SET n. 1		
IV	III	II
2 ^A	13 ^K	9 ^A
V	VI	I
10 ^A	1 ^K	7 ^Π
Service		
Προπονητής Coach Entraîneur		
Ομάδα Team Equipe		
A		
Αντισ: 4, 5, 6, 12, 15		

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ Β.Ο.Ρ. ΕΛΛΑΔΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		LIBERO
ΧΑΡΤΑΚΙ ΘΕΣΕΩΝ LINE-UP SHEET FICHE DE POSITIONS		8, 17
SET n. 1		
IV	III	II
14 ^Π	4 ^K	15 ^A
V	VI	I
9 ^A	2 ^K	3 ^Π
Service		
Προπονητής Coach Entraîneur		
Ομάδα Team Equipe		
B		
Αντισ: 1, 10, 11, 16		

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ Β.Ο.Ρ. ΕΛΛΑΔΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		LIBERO
ΧΑΡΤΑΚΙ ΘΕΣΕΩΝ LINE-UP SHEET FICHE DE POSITIONS		18
SET n. 1		
IV	III	II
2 ^A	13 ^K	9 ^A
V	VI	I
10 ^A	1 ^K	7 ^Π
Service		
Προπονητής Coach Entraîneur		
Ομάδα Team Equipe		
A		
Αντισ: 4, 5, 6, 12, 15		

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ Β.Ο.Ρ. ΕΛΛΑΔΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		LIBERO
ΧΑΡΤΑΚΙ ΘΕΣΕΩΝ LINE-UP SHEET FICHE DE POSITIONS		8, 17
SET n. 1		
IV	III	II
14 ^Π	4 ^K	15 ^A
V	VI	I
9 ^A	2 ^K	3 ^Π
Service		
Προπονητής Coach Entraîneur		
Ομάδα Team Equipe		
B		
Αντισ: 1, 10, 11, 16		

Το μόνο κενό είναι ότι αν ο παίκτης που σερβίρει πάρει αρκετούς πόντους θα πρέπει να τους θυμάμαι γιατί δεν γράφονται πουθενά. Δοκίμασα να τους σημειώνω με μικρές γραμμές ή τελείες αλλά μουτζουρώνεται το χαρτί και δεν είναι πρακτικό. Μπορώ να μετράω τα σερί στη μνήμη μου και να τα επιβεβαιώνω ελέγχοντας τον πίνακα του σκορ.

Αν κάποια ομάδα πάρει τάιμ-αουτ σημειώνω το σκορ στο περιθώριο.

Αν γίνει αλλαγή, σημειώνω τον αριθμό του παίκτη που μπήκε μέσα στο τετραγωνάκι του παίκτη που βγήκε και ταυτόχρονα σβήνω τον αριθμό του αναπληρωματικού στο κάτω μέρος του χαρτιού. Αν η αλλαγή κλείσει, απλά σβήνω τον αριθμό του αναπληρωματικού μέσα στο τετραγωνάκι.

Μετά από αρκετές φάσεις τα χαρτάκια περιστροφής έχουν τη μορφή που φαίνεται δεξιά.

Από τα χαρτάκια βλέπω ότι η ομάδα Β έχει πάρει τάιμ-αουτ στο 5-11, ότι έχει κάνει μια αλλαγή, στη θέση του Νο 9 παίζει το Νο 10, και ότι σερβίρει το Νο 7 της ομάδας Α. Η ομάδα Β έχει 9 πόντους ενώ η ομάδα Α έχει σίγουρα 16 (15 συν την αλλαγή) και όσους έχει πάρει σερβίροντας τώρα το Νο 7.

Ακόμη και αν σβήσει ο φωτεινός πίνακας ή κάνει λάθος το παιδί που βάζει τους πόντους, μπορώ να πω το σκορ.

Οι αναπληρωματικοί που είναι διαθέσιμοι στη Β ομάδα για αλλαγές είναι οι παίκτες με το Νο 1, 11 και 16.

Με τον ίδιο τρόπο συνεχίζεται και ολοκληρώνεται το σετ, όπως φαίνεται στην τελευταία εικόνα.

Υπάρχουν κάποιες πληροφορίες που λείπουν σε σχέση με το κανονικό Φ/Α (όπως π.χ. σε ποιο σκορ έγιναν οι αλλαγές), αλλά στην πράξη έχω διαπιστώσει ότι δεν χρειάζονται. Έτσι, με πολύ μικρή προσπάθεια, σημειώνοντας στα χαρτάκια πάνω στην παλάμη μου μετά από κάθε σφύριγμα, έχω όλες τις πληροφορίες για να μη χάσω τον έλεγχο του αγώνα.

Για παράδειγμα, βλέπω αμέσως ότι η ομάδα Β έχει κάνει 5 αλλαγές, επειδή υπάρχουν 5 σβησμένα νούμερα αναπληρωματικών (3 στο κάτω μέρος και 2 στα τετραγωνάκια για τις αλλαγές που έκλεισαν).

Επίσης, μετά το τέλος του σετ έχω γραπτό το σκορ και δεν θα έχω πρόβλημα αν το παιδί μηδενίσει τον πίνακα με τους πόντους πριν τους περάσω στο επίσημο Φ/Α.

Αν χρειαστεί να δείξω κάρτα ή καθυστέρηση, μπορώ να τα σημειώσω στο περιθώριο ή στο πίσω μέρος του χαρτιού.

Το μόνο πρόβλημα είναι ότι αν στο επόμενο σετ ο προπονητής πει «ίδιες θέσεις» θα πρέπει να ξαναγράψω το χαρτάκι γιατί δεν γίνεται να γράψω και άλλο σετ πάνω στο μουτζουρωμένο.

Πιστεύω ότι με πολύ απλό τρόπο μπορούμε να διατηρούμε την εικόνα του σετ χωρίς μεγάλη επιβάρυνση.

Είναι καλό, ο καθένας από μας να δοκιμάσει 1-2 φορές τον τρόπο αυτό παρακολουθώντας αγώνες δίπλα στη γραμματεία, πριν τον χρησιμοποιήσει σε επίσημο αγώνα.

7. Τελικές παρατηρήσεις

Το βόλει είναι ένα άθλημα όπου τα αριθμητικά δεδομένα αλλάζουν διαρκώς και ο διαιτητής πρέπει να έχει σε όλη τη διάρκεια του αγώνα την πλήρη τρέχουσα εικόνα.

Αριθμητικά δεδομένα που αλλάζουν συχνά αποθηκεύονται στην προσωρινή μνήμη του ανθρώπινου εγκεφάλου.

Η προσωρινή μας μνήμη έχει πολύ μικρή χωρητικότητα (5-10 αριθμούς) και είναι πολύ αργή. Αυτό σημαίνει ότι αν προσπαθήσουμε να θυμόμαστε μια σειρά ασύνδετων αριθμών που αλλάζουν διαρκώς, θα κουραστούμε γρήγορα και θα μας διαφεύγουν πληροφορίες επειδή κάθε νέα «αποθήκευση» θα εκτοπίζει κάποια προηγούμενη.

Η λύση είναι η δημιουργία ενός σταθερού μοντέλου με βάση το οποίο θα μπορούμε να βγάζουμε συμπεράσματα, ώστε οι πληροφορίες που αποθηκεύονται στην προσωρινή μνήμη να είναι οι ελάχιστες απαραίτητες (π.χ. ποια ομάδα σερβίρει και σε ποια θέση είναι ο πασαδόρος, και τίποτε άλλο: όλα τα υπόλοιπα είναι συνέπεια αυτών των πληροφοριών).

Πιστεύω, και έχω διαπιστώσει σε δικούς μου αγώνες, ότι οι γνώσεις αυτές δημιουργούν ένα ικανοποιητικό μοντέλο που επιτρέπει στον διαιτητή να παρακολουθεί με άνεση τις θέσεις των ομάδων μέσα στο γήπεδο.

Φώτης Κοκαβέσης

Δεκέμβριος 2012